

Antrenör-Sporcu İlişisinin Sportmenlik Yönelimi Üzerindeki Yordayıcılığının Voleybolcular Perspektifinden İncelenmesi

Ünsal ALTINIŞIK¹

¹Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Aydın, Türkiye

DOI: 10.70736/spjses.328

Araştırma Makalesi/Research Article

Gönderi Tarihi/ Received:
25.12.2025

Kabul Tarihi/ Accepted:
04.03.2026

Online Yayın Tarihi/ Published:
15.03.2025

Özet

Bu çalışmada antrenör-sporcu ilişkisi ile sportmenlik yönelimi arasındaki ilişki incelenerek, antrenör-sporcu ilişkisinin sportmenlik yönelimi üzerindeki yordayıcı rolünü belirlemek amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda araştırma ilişkisel tarama modeli kapsamında gerçekleştirilmiştir. Araştırma grubu 18 yaş ve üzeri 154 lisanslı voleybolcudan oluşmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından oluşturulan “Kişisel Bilgi Formu” ile “Antrenör-Sporcu İlişkisi Envanteri” ve “Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği” kullanılmıştır. Verilerin analizinde betimsel istatistikler, bağımsız örneklem t testi, Pearson korelasyon ve basit doğrusal regresyon analizlerinden yararlanılmıştır. Yapılan analizler neticesinde, antrenör-sporcu ilişkisi ile sportmenlik yönelimi arasında pozitif ilişki tespit edilmiştir. Ayrıca analizler, antrenör-sporcu ilişkisinin sportmenlik yönelimini anlamlı biçimde yordadığını göstermektedir. Demografik değişkenler açısından yapılan analizler incelendiğinde; cinsiyet, antrenör ile çalışma süresi ve eğitim durumuna göre antrenör-sporcu ilişkisinde anlamlı farklılık görülmezken, spor geçmişine göre negatif ilişki tespit edilmiştir. Sportmenlik yönelimi incelendiğinde; cinsiyet değişkeni açısından kadınların lehine bir farklılık görülürken, spor geçmişi açısından negatif yönde ilişki tespit edilmiştir. Ancak antrenörle çalışma süresi ile eğitim düzeyi arasında anlamlı bir ilişki görülmemiştir. Sonuç olarak, antrenör-sporcu ilişkisi sportmenlik yönelimi ile pozitif ve anlamlı biçimde ilişkili olup sportmenlik yönelimini anlamlı düzeyde yordamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Antrenör-sporcu ilişkisi, sportmenlik yönelimi, voleybol

Examining the Predictive Power of the Coach-Athlete Relationship on Sportsmanship Orientation from the Perspective of Volleyball Players

Abstract

This study examines the relationship between the coach-athlete relationship and the orientation toward sportsmanship, aiming to determine the predictive role of the coach-athlete relationship on the orientation toward sportsmanship. In line with this objective, the study was conducted within the scope of a correlational survey model. The research group consists of 154 licensed volleyball players aged 18 and over. The data collection tools used in the study were the “Personal Information Form” created by the researcher, the “Coach-Athlete Relationship Questionnaire”, and the “Multidimensional Sportsmanship Orientation Scale”. Descriptive statistics, independent samples t-test, Pearson correlation, and simple linear regression analysis were used to analyze the data. The analyses revealed a positive relationship between the coach-athlete relationship and sportsmanship orientation. Furthermore, the analyses showed that the coach-athlete relationship significantly predicted sportsmanship orientation. When the analyses conducted in terms of demographic variables were examined; no significant differences were observed in the coach-athlete relationship according to gender, duration of working with the coach, and education level, while a negative relationship was found according to sports history. When sportsmanship orientation was examined, a difference in favor of women was observed in terms of the gender variable, while a negative relationship was found in terms of sports history. However, no significant relationship was found between the duration of working with the coach and the level of education. In conclusion, the coach-athlete relationship is positively and significantly associated with sportsmanship orientation and significantly predicts sportsmanship orientation.

Keywords: Coach-athlete relationship, sportsmanship orientation, volleyball

GİRİŞ

Sosyal varlık olan insanlar yaşamlarını sürekli etkileşim içinde sürdürürler. Bu durumun sporcular için de geçerli olduğu söylenebilir. Sporcular, spor serüvenleri boyunca çevrelerindeki pek çok paydaşla etkileşim içinde olmakla birlikte, özellikle antrenörleriyle yoğun ve sürekli bir ilişki içerisinde olduklarından antrenörlerinden etkilenebilmektedir. Bu bağlamda antrenörlerin sergiledikleri davranışlara ilişkin sporcu algıları, sporcuların performansları ve davranışları üzerinde önemli bir rol oynayabilir.

Antrenör, ister amatör ister profesyonel düzeyde olsun, sporcuların mesleki gelişim sürecinde belirleyici bir role sahiptir (Short & Short, 2005). Bu doğrultuda spor ortamında kurulan etkileşimler incelendiğinde, en güçlü ve etkili bağın antrenör ile sporcu arasında olduğu vurgulanmaktadır. Spor yaşamının doğal akışı içinde bu ilişkinin, sporcunun yalnızca fiziksel performansını değil, aynı zamanda psiko-sosyal gelişimini de doğrudan etkilediği belirtilmektedir (Jowett & Cockerill, 2002). Antrenör-sporcu ilişkisi kavramı ise, tarafların birbirlerinin duygu durumları, düşünce yapıları ve davranış örüntülerinden karşılıklı olarak etkilenmelerini ifade eden dinamik bir etkileşim sürecini tanımlamaktadır (Jowett & Ntoumanis, 2004).

Antrenör-sporcu ilişkisi genellikle antrenörlerin ve sporcuların duyguları, düşünceleri ve davranışları arasındaki karşılıklı ve nedensel bir bağımlılıkla ifade edilir (Jowett & Cockerill, 2002; Moen, 2012). Spor faaliyetlerindeki birçok değişkenin, sporcu üzerinde etki gösterdiği bilinmektedir (Kabak & Baş, 2026). Bu bağlamda antrenör ile sporcu arasında kurulan iletişimin niteliği, sporcunun psikolojik iyi oluşu kadar sportif çıktılarını üzerinde de belirleyicidir (Cranmer & Myers, 2015). West'e göre antrenörleriyle etkileşimlerini olumlu biçimde değerlendiren sporcuların motivasyon düzeylerinin arttığı ve performanslarında iyileşme olduğu belirtilmiştir (West, 2016). Antrenörün destekleyici ve yapıcı tutumu, sporcuların kendilerine yönelik algılarını güçlendirirken, aynı zamanda antrenöre duyulan saygı ve güvenin gelişmesine katkı sağlamaktadır. Buna karşılık, olumsuz ve baskılayıcı yaklaşımlar sporcunun başarısızlık kaygısını artırmakta; öz saygının zayıflamasına ve güven duygusunun sarsılmasına yol açmaktadır (Konter, 2006). Bu bağlamda, antrenörün sporcu üzerindeki psikolojik ve duygusal etkileri yalnızca performansla sınırlı kalmayıp spor ortamında benimsenen etik değerler ve sportmenlik anlayışının şekillenmesinde de etkili olabileceği söylenebilir.

Etimolojik olarak “gentleman” ve “sporting man” kavramlarını karşılayan sportmenlik; arzu edilen kültürel yapının korunması için uygun davranışları içermesi sebebiyle birleştirici bir özelliğe sahiptir (Moeller vd., 2009). Stornes ve Brue (2002) sportmenliği, spor faaliyetine katılan tüm bireylerin spor ruhuna uygun olarak nasıl davranacaklarını belirleyen davranış eğilimleri olarak tanımlamaktadır. Sportmenlik, spor ortamında sosyal ve ahlaki değerlerle ilişkilendirilen, kurallara uyumlu ve örnek teşkil eden bir davranış biçimi olarak görülürken; sportmenlik dışı davranışlar, rekabetçi spor ortamlarında suistimal ve etik ihlallerle ilişkilendirilmektedir (Gencheva vd., 2017). Spor faaliyetlerine katılan bireylerin, oyunun kurallarına uymaları, rakiplerine saygı göstermeleri ve uygun davranışlar sergilemeleri beklenmektedir (Siedentop vd., 2019).

Bu bilgilerden hareketle, spor ortamında antrenör-sporcu ilişkisinin niteliği, sporcuların yalnızca performans düzeylerini değil, aynı zamanda etik tutumlarını ve davranışlarını da biçimlendiren temel bir etkileşim alanı sunmaktadır. Özellikle takım sporlarında, antrenörün sergilediği iletişim şekli ve liderlik tarzı, sporcuların sportmenlik yönelimlerinin gelişiminde belirleyici bir rol üstlendiği söylenebilir. Literatür incelendiğinde antrenör-sporcu ilişkisi (Choi vd., 2020; Stephen vd., 2022; Shanmuganathan-Felton vd., 2022; Jin vd., 2022; Gu vd., 2023; Lee vd., 2023; Longakit vd., 2024; Liu vd., 2025) ve sportmenlik yönelimi (Krishnani & Kanade, 2025; Li & Lu, 2025; Pan vd., 2025; Safari vd., 2025; Yulinar vd., 2026) üzerine yapılan araştırmalar yer alsa da iki değişken arasındaki ilişkiyi ve yordayıcılığı voleybolcular örnekleminde ele alan araştırmaların sınırlı olması bu araştırmanın çıkış noktasını oluşturmuştur. Voleybol hakem kararlarına duyarlılığın yüksek olduğu, fair play davranışlarının oyun düzenini doğrudan etkileyebildiği, koordinasyon ve anlık iletişim yoğun olduğu bir branş olmasından dolayı antrenör-sporcu ilişkisi ve sportmenlik yöneliminin önem kazandığı bir spor ortamı sunmaktadır. Bu özellikleri dikkate alındığında, antrenör-sporcu ilişkisinin sportmenlik yönelimi üzerindeki rolünün voleybol örnekleminde incelenmesi literatüre branşa özgü katkı sağlaması açısından önem taşımaktadır. Bu bağlamda, bu araştırmanın amacı, voleybolcularda antrenör-sporcu ilişkisinin sportmenlik yönelimi ile ilişkisini inceleyerek antrenör-sporcu ilişkisinin sportmenlik yönelimini yordayıp yordamadığını belirlemektir. Ayrıca araştırmada, antrenör-sporcu ilişkisi ve sportmenlik yöneliminin cinsiyet, spor geçmişi, eğitim durumu ve antrenörle çalışma süresi gibi demografik değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi de hedeflenmektedir.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu araştırma nicel araştırma yaklaşımlarından biri olan ilişkisel tarama modeli kapsamında gerçekleştirilmiştir. İlişkisel tarama modelinde; mevcut bir durum ya da olgu kendi doğal koşulları içinde ele alınmakta, söz konusu durumu ortaya çıkaran değişkenler arasındaki ilişkilerle bu ilişkilerin yönü ve düzeyi bütüncül bir bakış açısıyla incelenmektedir (Karasar, 2024).

Araştırma Grubu

Araştırma grubunu Aydın ilinde ikamet eden, 18 yaş ve üzeri lisanslı voleybolcular oluşturmaktadır. Evren büyüklüğüne ilişkin kesin sayısal bilgiye ulaşılamadığından, örneklem büyüklüğünün yeterliliği Cohen'in (1988) ölçütleri temel alınarak G*Power 3.1.9.7 yazılımı ile belirlenmiştir. Tek yordayıcı değişken içeren basit doğrusal regresyon modeli için orta düzey etki büyüklüğü ($f^2=.15$), anlamlılık düzeyi ($\alpha=.05$) ve istatistiksel güç ($1-\beta=.95$) varsayımları altında yapılan güç analizi sonucunda, önerilen minimum örneklem büyüklüğünün 89 katılımcı olduğu belirlenmiştir. Araştırma kapsamında, gönüllülük esasına göre belirlenen ve kolayda örnekleme yöntemiyle ulaşılabilen 154 voleybolcu araştırmaya dahil edilmiştir. Kolayda örnekleme yönteminde, araştırmaya dâhil edilecek kişilerin seçiminde rastgelelik yerine araştırmacının değerlendirmeleri ve erişim imkânları belirleyici olmaktadır. Bu yöntemde veri toplama süreci, ana kütle içerisinden ulaşılması en pratik,

zaman açısından verimli ve maliyet bakımından uygun katılımcılar üzerinden yürütülmektedir (Büyüköztürk vd., 2020). Tablo 1’de katılımcılara ait demografik bilgilere yer verilmiştir.

Tablo 1. Voleybolcuların Demografik Özellikleri

Değişken	Gruplar	n	%
Cinsiyet	Kadın	73	47.4
	Erkek	81	52.6
Eğitim Durumu	Üniversite Öğrencisi	93	60.4
	Üniversite Mezunu	61	39.6
Spor Geçmişi	7.70±3.53* (min: 1/maks: 25)		
Antrenör ile Çalışma Süresi	6.21±3.51* (min:1/maks: 20)		
	Toplam	154	100

Veri Toplama Araçları

Kişisel Bilgi Formu: Bu formda voleybolculara yönelik demografik bilgileri belirlemeye yönelik “cinsiyet, spor geçmişi, antrenör ile çalışma süresi ve eğitim durumu” bağımsız değişkenleri içeren sorular yer almaktadır.

Antrenör-Sporcu İlişkisi Envanteri: Bu araştırmada, antrenör-sporcu arasındaki ilişkinin niteliğini değerlendirmek amacıyla Jowett ve Ntoumanis (2004) tarafından geliştirilen ve Altıntaş ve arkadaşları (2012) tarafından Türk kültürüne uyarlanan antrenör-sporcu ilişkisi envanteri kullanılmıştır. Envanterin hem sporcular hem de antrenörler için geliştirilmiş, her biri 11 maddeden oluşan iki ayrı formu bulunmaktadır. Bu araştırmada sporcu formu kullanılmıştır. Ölçek maddeleri, 1 (Kesinlikle katılmıyorum) ile 7 (Kesinlikle katılıyorum) arasında değişen 7’li Likert tipi derecelendirme üzerinden yanıtlanmaktadır. Ölçek; yakınlık (3, 5, 8, 9), bağlılık (1, 2, 6) ve tamamlayıcılık (4, 7, 10, 11) maddeleri üzere toplamda üç alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin Türkçe uyarlama, araştırması kapsamında 151 sporcudan elde edilen veriler üzerinde doğrulayıcı faktör analizi gerçekleştirilmiş ve üç faktörlü yapının uygun uyum indeksleri sunduğu belirlenmiştir ($\chi^2/sd=2.04$; RMSEA=.08; SRMR=.05; NFI=.98; NNFI=.98; CFI=.99). Ayrıca ölçeğin iç tutarlılığını belirlemek amacıyla hesaplanan Cronbach alfa katsayılarının, yakınlık ve bağlılık boyutları için .90; tamamlayıcılık boyutu için ise .82 olduğu” tespit edilmiştir. Bu araştırma kapsamında hesaplanan cronbach alfa katsayılarının ölçek toplam puanı için .83; yakınlık .80; bağlılık .72 ve tamamlayıcılık .71 tespit edilmiştir.

Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği: Araştırmada sporcuların sportmenliğe yönelik yönelimlerini belirlemek amacıyla, Vallerand ve arkadaşları (1997) tarafından geliştirilen ve Sezen-Balçıkınlı (2010) tarafından Türk kültürüne uyarlanan çok boyutlu sportmenlik yönelimi ölçeği (multidimensional sportspersonship orientation scale (MSOS) kullanılmıştır. Ölçek, spor ortamında bireylerin sportmenlik temelli tutum ve davranışlarını çok boyutlu bir yapı içerisinde değerlendirmeyi amaçlayan bir öz-değerlendirme aracıdır. Ölçek, 5’li Likert tipi derecelendirme (1=Kesinlikle katılmıyorum, 5=Kesinlikle katılıyorum) esasına göre yanıtlanan toplam 20 maddeden oluşmaktadır. Çok boyutlu sportmenlik yönelimi ölçeği sosyal normlara uyum (1, 2, 3, 4, 5), kurallara ve yönetime saygı (6, 7, 8, 9, 10), sporda sorumluluklara bağlılık (11, 12, 13, 14, 15) ve rakibe saygı (16, 17, 18, 19, 20) olmak üzere dört alt boyuttan meydana gelmektedir. Ayrıca ölçeğin iç tutarlılığını belirlemek amacıyla hesaplanan Cronbach alfa katsayıları sosyal normlara uyum için .86; kurallara ve yönetime saygı .83; sporda sorumluluklara bağlılık .91 ve rakibe saygı .82 olduğu belirlenmiştir (Sezen-

Balçıkanlı, 2010). Bu araştırma kapsamında hesaplanan Cronbach alfa katsayılarının ise ölçek toplam puanı için .93; sosyal normlara uyum .90; kurallara ve yönetime saygı .83; sporda sorumluluklara bağlılık .87 ve rakibe saygı .80 olduğu tespit edilmiştir.

Verilerin Toplanması

Araştırma kapsamında veriler, gerekli etik izinler alındıktan sonra Aydın ilinde ikamet eden 18 yaş ve üzeri voleybolculardan yüz yüze veri toplama yöntemi kullanılarak elde edilmiştir. Veri toplama sürecine başlanmadan önce katılımcılara araştırmanın amacı hakkında bilgi verilmiş; katılımın gönüllülük esasına dayandığı, elde edilen verilerin yalnızca bilimsel amaçlarla kullanılacağı ve kişisel bilgilerin gizli tutulacağı ifade edilmiştir. Bu bilgilendirme sonrasında araştırmaya katılmayı kabul eden bireylerden veriler toplanmıştır.

Verilerin Analizi

Veri analiz sürecinin ilk aşamasında, ölçeklerden elde edilen puanların normal dağılım varsayımını sağlayıp sağlamadığına bakılmıştır. Böylelikle, çarpıklık ve basıklık katsayıları incelenmiş; çarpıklık değerlerinin -1.153 ile -.253, basıklık değerlerinin ise -1.082 ile .671 aralığında yer aldığı tespit edilmiştir. Literatürde bu değerlerin ± 1.5 sınırları içerisinde yer alması, dağılımın normal olarak kabul edildiğini göstermektedir (Tabachnick & Fidell, 2014). Bu bulgular doğrultusunda verilerin normal dağılıma uygun olduğu sonucuna varılmıştır. Normal dağılım varsayımı sağlandıktan sonra, iki grup içeren bağımsız değişkenlere ilişkin karşılaştırmalarda bağımsız örneklem t testi, ikiden fazla grup içeren değişkenlerde tek yönlü varyans analizi (ANOVA), değişkenler arası ilişkiyi belirlemek için korelasyon analizi, antrenör-sporcu ilişkisinin sportmenlik yönelimi üzerindeki etkisini belirlemek için ise regresyon analizi gerçekleştirilmiştir. Regresyon analizinin varsayımları için aykırı değerlere ilişkin yapılan incelemede, Cook's Distance değerlerinin en yüksek $D=0.230$ olduğu ve bu değer 1.00'in altında kalması nedeniyle analizi olumsuz yönde etkileyebilecek herhangi bir gözlemin bulunmadığı görülmüştür. Değişkenler arasındaki ilişkileri gösteren saçılma diyagramları doğrusal bir yapı sergilemiş; hata terimlerinin dağılımı incelenerek homojenlik varsayımının sağlandığı değerlendirilmiştir. Bunun yanı sıra Durbin-Watson katsayısı 1.386 olarak hesaplanmıştır. Elde edilen bu bulgular doğrultusunda, verilerin regresyon analizine ilişkin temel istatistiksel varsayımları karşıladığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada gerçekleştirilen tüm istatistiksel analizlerde $p<.05$ anlamlılık düzeyi esas alınmıştır (Büyüköztürk, 2024). Araştırmada gruplar arası karşılaştırmalarda istatistiksel anlamlılığın yanında farklılıkların düzeyini belirlemek amacıyla etki büyüklüğü de hesaplanmıştır. Bu kapsamda, iki grubun karşılaştırıldığı analizlerde Cohen's d katsayısı kullanılmıştır. Anlamlılık değerleri gruplar arasında fark olup olmadığını gösterirken, farkın büyüklüğü ve uygulamadaki önemine ilişkin doğrudan bilgi sunmamaktadır. Bu nedenle etki büyüklüğünün hesaplanması, bulguların daha bütüncül biçimde değerlendirilmesine olanak tanımaktadır (Büyüköztürk, 2024; Cevahir, 2020). Cohen'in sınıflamasına göre $d=0.20$ küçük, $d=0.50$ orta ve $d=0.80$ ve üzeri büyük etki düzeyini ifade etmektedir (Büyüköztürk, 2024).

BULGULAR

Tablo 2. Antrenör-sporcu ilişkisi envanteri ve çok boyutlu sportmenlik yönelimi ölçeği puanlarının dağılımı

Ölçekler	Boyutlar	n	$\bar{X}$	S.S.	Çarpıklık	Basıklık	Min.	Maks.
Antrenör-Sporcu İlişkisi	Yakınlık	154	6.43	.53	-.729	.347	4.75	7.00
	Bağlılık	154	6.14	.74	-.653	.280	3.67	7.00
Envanteri	Tamamlayıcılık	154	6.18	.62	-.448	-.335	4.50	7.00
	Ölçek (Toplam)	154	6.26	.55	-.382	.111	4.55	7.00
Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği	Sosyal Normlara Uyum	154	4.32	.63	-.415	-1.082	3.00	5.00
	Kurallara ve Yönetime Saygı	154	4.06	.71	-.253	-1.031	2.60	5.00
Sportmenlik Yönelimi Ölçeği	Sporda Sorumluluklara Bağlılık	154	4.57	.50	-1.153	.671	3.00	5.00
	Rakibe Saygı	154	4.24	.74	-.688	-.386	2.20	5.00
Ölçek (Toplam)	Ölçek (Toplam)	154	4.30	.54	-.279	-.821	3.00	5.00

Elde edilen bulgular doğrultusunda, katılımcıların antrenör-sporcu ilişkisi envanteri'nden aldıkları ortalama puan $6.26 \pm .55$ olarak hesaplanmıştır. Çok boyutlu sportmenlik yönelimi ölçeğinden elde edilen ortalama puan ise $4.30 \pm .54$ 'dir.

Tablo 3. Antrenör-sporcu ilişkisi envanteri ve çok boyutlu sportmenlik yönelimi ölçeği puanlarının cinsiyete göre karşılaştırılması

Ölçekler	Boyutlar	Cinsiyet	n	$\bar{X}$	S.S.	t	p	Cohen d	
Antrenör-Sporcu İlişkisi Envanteri	Yakınlık	Kadın	73	6.50	.45	1.522	.13	-	
		Erkek	81	6.37	.58				
	Bağlılık	Kadın	73	6.10	.73	-.635	.52	-	
		Erkek	81	6.18	.74				
	Tamamlayıcılık	Kadın	73	6.20	.55	.506	.61	-	
		Erkek	81	6.15	.69				
	Ölçek (Toplam)	Kadın	73	6.28	.49	.508	.61	-	
		Erkek	81	6.24	.59				
	Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği	Sosyal Normlara Uyum	Kadın	73	4.53	.56	4.020	.00*	.648
			Erkek	81	4.14	.64			
Kurallara ve Yönetime Saygı		Kadın	73	4.17	.68	1.831	.06	-	
		Erkek	81	3.96	.73				
Sporda Sorumluluklara Bağlılık		Kadın	73	4.69	.46	2.685	.00*	.448	
		Erkek	81	4.47	.52				
Rakibe Saygı		Kadın	73	4.34	.79	1.606	.11	-	
		Erkek	81	4.15	.69				
Ölçek (Toplam)		Kadın	73	4.43	.54	2.940	.00*	.471	
		Erkek	81	4.18	.52				

*p<.05

Analizler, katılımcıların cinsiyete göre antrenör-sporcu ilişkisi envanteri ($t=.508$; $p>.05$) ile yakınlık ($t=1.522$; $p>.05$), bağlılık ($t=-.635$; $p>.05$) ve tamamlayıcılık ($t=.506$; $p>.05$) alt boyutlarından elde edilen puanlarda anlamlı farklılık olmadığını göstermektedir. İkinci ölçme aracına bakıldığında çok boyutlu sportmenlik yönelimi ölçeği ($t=2.940$; $p<.05$) ile sosyal normlara uyum ($t=4.020$; $p<.05$) ve sporda sorumluluklara bağlılık ($t=2.685$; $p<.05$) alt boyutlarından elde edilen puanların cinsiyete göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Ancak kurallara ve yönetime saygı ($t=1.831$; $p>.05$) ve rakibe saygı ($t=1.606$; $p>.05$) alt boyutlarında cinsiyete göre anlamlı farklılık görülmemiştir. Cinsiyete göre yapılan karşılaştırmalarda, sosyal normlara uyum alt boyutunda hesaplanan cohen's d değeri ($d=0.648$) orta düzeyde etki büyüklüğüne işaret etmektedir. Sporda sorumluluklara bağlılık alt boyutunda elde edilen etki büyüklüğü ($d=0.448$) küçük-orta düzeyde etkiyi göstermektedir.

Ölçek toplam puanına ilişkin hesaplanan cohen's d değeri ($d=0.471$) ise orta düzeye yakın bir etki büyüklüğü olduğunu ortaya koymaktadır.

Tablo 4. Antrenör-sporcu ilişkisi envanteri ve çok boyutlu sportmenlik yönelimi ölçeği puanlarının spor geçmişine göre ilişkisi

Ölçekler	Spor Geçmişi			
	Boyutlar	n	r	p
Antrenör-Sporcu İlişkisi Envanteri	Yakınlık	154	-.259	.00*
	Bağlılık	154	-.252	.00*
	Tamamlayıcılık	154	-.310	.00*
	Ölçek (Toplam)	154	-.313	.00*
Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği	Sosyal Normlara Uyum	154	-.164	.04*
	Kurallara ve Yönetime Saygı	154	-.372	.00*
	Sporda Sorumluluklara Bağlılık	154	-.155	.06
	Rakibe Saygı	154	-.232	.00*
	Ölçek (Toplam)	154	-.285	.00*

* $p<.05$

Analizler, spor geçmişine göre Antrenör-sporcu ilişkisi envanteri ($r=-.313$; $p<.05$) ile yakınlık ($r=-.259$; $p<.05$), bağlılık ($r=-.252$; $p<.05$) ve tamamlayıcılık ($r=-.310$; $p<.05$) alt boyutlarından elde edilen puanlarda negatif yönde anlamlı ilişki olduğunu göstermektedir. İkinci ölçme aracına bakıldığında çok boyutlu sportmenlik yönelimi ölçeği ($r=-.285$; $p<.05$) ile sosyal normlara uyum ($r=-.164$; $p<.05$), kurallara ve yönetime saygı ($r=-.372$; $p<.05$) ve rakibe saygı ($r=-.232$; $p<.05$) alt boyutlarında spor geçmişine göre negatif yönde anlamlı ilişki tespit edilmiştir. Ancak sporda sorumluluklara bağlılık ($r=-.155$; $p>.05$) alt boyutunda spor geçmişine göre anlamlı ilişki görülmemiştir.

Tablo 5. Antrenör-sporcu ilişkisi envanteri ve çok boyutlu sportmenlik yönelimi ölçeği puanlarının antrenör ile çalışma süresine göre ilişkisi

Ölçekler	Antrenör ile Çalışma Süresi			
	Boyutlar	n	r	p
Antrenör-Sporcu İlişkisi Envanteri	Yakınlık	154	-.030	.71
	Bağlılık	154	.043	.59
	Tamamlayıcılık	154	.143	.07
	Ölçek (Toplam)	154	.065	.42
Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği	Sosyal Normlara Uyum	154	-.084	.30
	Kurallara ve Yönetime Saygı	154	-.152	.06
	Sporda Sorumluluklara Bağlılık	154	-.061	.45
	Rakibe Saygı	154	-.068	.40
	Ölçek (Toplam)	154	-.111	.16

Analizler, katılımcıların antrenör ile çalışma süresine göre Antrenör-sporcu ilişkisi envanteri ($r=.065$ $p>.05$) ile yakınlık ($r=-.030$; $p>.05$), bağlılık ($r=.043$; $p>.05$) ve tamamlayıcılık ($r=.143$; $p>.05$) alt boyutları arasında anlamlı ilişki olmadığını göstermektedir. İkinci ölçme aracına bakıldığında çok boyutlu sportmenlik yönelimi ölçeği ($r=-.111$; $p>.05$) ile sosyal normlara uyum ($r=-.084$; $p>.05$), kurallara ve yönetime saygı ($r=-.152$; $p>.05$), sporda sorumluluklara bağlılık ($r=-.061$; $p>.05$) ve rakibe saygı ($r=-.068$; $p>.05$) alt boyutlarında antrenör ile çalışma süresine göre anlamlı ilişki görülmemiştir.

Tablo 6. Antrenör-sporcu ilişkisi envanteri ve çok boyutlu sportmenlik yönelimi ölçeği puanlarının eğitim durumuna göre karşılaştırılması

Ölçek	Alt Boyutlar	Eğitim	n	$\bar{X}$	S.S.	t	p
Antrenör-Sporcu İlişkisi Envanteri	Yakınlık	Üniversite Öğrencisi	93	6.44	.54	.398	.69
		Üniversite Mezunu	61	6.41	.50		
	Bağlılık	Üniversite Öğrencisi	93	6.17	.75	.558	.57
		Üniversite Mezunu	61	6.10	.72		
	Tamamlayıcılık	Üniversite Öğrencisi	93	6.15	.66	-.695	.48
		Üniversite Mezunu	61	6.22	.56		
Ölçek (Toplam)	Üniversite Öğrencisi	93	6.26	.56	.056	.95	
	Üniversite Mezunu	61	6.26	.52			
Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği	Sosyal Normlara Uyum	Üniversite Öğrencisi	93	4.33	.65	.186	.85
		Üniversite Mezunu	61	4.31	.61		
	Kurallara ve Yönetime Saygı	Üniversite Öğrencisi	93	4.01	.74	-1.077	.28
		Üniversite Mezunu	61	4.14	.66		
	Sporda Sorumluluklara Bağlılık	Üniversite Öğrencisi	93	4.56	.49	-.202	.84
		Üniversite Mezunu	61	4.58	.52		
	Rakibe Saygı	Üniversite Öğrencisi	93	4.24	.75	.011	.99
		Üniversite Mezunu	61	4.24	.74		
	Ölçek (Toplam)	Üniversite Öğrencisi	93	4.29	.54	-.340	.73
		Üniversite Mezunu	61	4.32	.55		

Analizler, katılımcıların eğitim durumuna göre antrenör-sporcu ilişkisi envanteri ($t=.056$; $p>.05$) ile yakınlık ($t=.398$; $p>.05$), bağlılık ($t=.558$; $p>.05$) ve tamamlayıcılık ($t=-.695$; $p>.05$) alt boyutlarından elde edilen puanların anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir. İkinci ölçme aracına bakıldığında çok boyutlu sportmenlik yönelimi ölçeği ($t=-.340$; $p>.05$) ile sosyal normlara uyum ($t=.186$; $p>.05$), kurallara ve yönetime saygı ($t=-1.077$; $p>.05$), sporda sorumluluklara bağlılık ($t=-.202$; $p>.05$) ve rakibe saygı ($t=.011$; $p>.05$) alt boyutlarından elde edilen puanların eğitim durumuna göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

Tablo 7. Antrenör-sporcu ilişkisi envanteri ve çok boyutlu sportmenlik yönelimi ölçeği puanları arasındaki ilişki

Boyut	Y	B	T	ASİE	SNU	KYS	SSB	RS	ÇBSYÖ
Y	1								
B	.774**	1							
T	.611**	.624**	1						
ASİE	.890**	.899**	.860**	1					
SNU	.204*	.032	.148	.145	1				
KYS	.127	.032	.342**	.199*	.712**	1			
SSB	.303**	.140	.251**	.262**	.586**	.474**	1		
RS	.325**	.287**	.528**	.439**	.561**	.643**	.595**	1	
ÇBSYÖ	.282**	.150	.394**	.318**	.852**	.865**	.762**	.854**	1

** $p<.01$, * $p<.05$, **Y:** Yakınlık, **B:** Bağlılık, **T:** Tamamlayıcılık, **ASİE:** Antrenör-Sporcu İlişkisi Envanteri, **SNU:** Sosyal Normlara Uyum, **KYS:** Kurallara ve Yönetime Saygı, **SSB:** Sporda Sorumluluklara Bağlılık, **RS:** Rakibe Saygı, **ÇBSYÖ:** Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği

Analiz sonuçları, antrenör-sporcu ilişkisi envanteriyle çok boyutlu sportmenlik yönelimi ölçeği arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişkinin bulunduğunu göstermiştir ($r=.318$; $p<.05$).

Tablo 8. Antrenör-sporcu ilişkisi envanteri ile çok boyutlu sportmenlik yönelimi ölçeği arasındaki yordayıcılığın incelenmesi

	B (%95 Güven Aralığı)	Std. Hata	t	p	Korelasyon	DW
Sabit	2.325	.480	4.838	<.001		
Antrenör-Sporcu İlişkisi	.316	.076	4.138	<.001	.318	1.386

F=17.122; *p<.01; R²=.101; SH=.076; B=Standartlaştırılmamış katsayı, DW= Durbin-Watson

Antrenör-sporcu ilişkisine dayalı olarak sportmenlik yöneliminin yordanmasını amaçlayan basit doğrusal regresyon modeli kurulmuştur. Oluşturulan modelin istatistiksel açıdan anlamlı olduğu görülmüş ($F_{1,152}=17.122$; $p<.001$) ve açıklanan varyans oranı $R^2=.101$ olarak hesaplanmıştır. Buna göre, antrenör-sporcu ilişkisinde meydana gelen her bir birimlik artışın sportmenlik yöneliminde .316 birimlik bir artışa karşılık geldiği belirlenmiştir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Voleybolcuların antrenör-sporcu ilişkileri ile sportmenlik yönelimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi ile antrenör-sporcu ilişkisinin sportmenlik yönelimi üzerindeki yordayıcılığının belirlenmesinin amaçlandığı bu araştırmaya 154 kişi dahil edilmiştir.

Araştırmada voleybolcuların antrenör-sporcu ilişkisi envanteri $6.26\pm.55$ ile yakınlık $6.43\pm.53$, bağlılık $6.14\pm.74$ ve tamamlayıcılık $6.18\pm.62$ alt boyutlarından elde edilen puanlar ve çok boyutlu sportmenlik yönelimi ölçeği $4.30\pm.54$ ile sosyal normlara uyum $4.32\pm.63$, kurallara ve yönetime saygı $4.06\pm.71$, sporda sorumluluklara bağlılık $4.57\pm.50$ ve rakibe saygı $4.24\pm.74$ alt boyutlarından elde edilen puanların ortalamasının üzerinde olduğu görülmüştür. Diğer bir ifadeyle katılımcıların antrenör-sporcu ilişki düzeyleri ile sportmenlik yönelimlerinin olumlu yönde olduğu tespit edilmiştir. Literatüre bakıldığında benzer sonuçlar görülmektedir. Keskin ve arkadaşları (2018), lise spor takımlarını kapsayan araştırmalarında antrenör-sporcu ilişkisine ait alt boyutların yüksek düzeyde seyrettiğini ortaya koymuştur. Benzer şekilde Güllü (2018) tarafından sporcu öğrenciler üzerinde gerçekleştirilen çalışmada da, antrenör-sporcu etkileşiminin yüksek bir düzeyde algılandığı belirlenmiştir. Varol ve Türkmen (2021) bocce sporcuları üzerinde gerçekleştirdiği araştırmada ölçek toplam puanı ve tüm alt boyutlarında ortalamasının üzerinde puanlar elde edilmiştir. Bunun yanında Güllü ve arkadaşları (2020), Jowett ve Ntoumanis (2004) araştırmalarında da benzer sonuçlar görülmüştür. Elde edilen sonuçlar araştırmayı destekler niteliktedir.

Araştırmadaki bir diğer önemli bulgu ise antrenör-sporcu ilişkisi ile sportmenlik yönelimi arasında pozitif yönlü orta düzeyde bir ilişkinin bulunmasıdır. Başka bir deyişle voleybolcuların antrenör-sporcu ilişki düzeyleri arttıkça sportmenlik yönelimlerinde de bir yükseliş olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca voleybolcuların antrenör-sporcu ilişkilerinin sportmenlik yönelimleri üzerinde yordayıcı bir rol üstlendiği görülmüştür. Bu bulgu, antrenör ile kurulan ilişkinin sporcuların sadece davranışsal tutumlarını değil, bunun yanında içsel motivasyon düzeylerini de etkileyebileceğini düşündürmektedir. Ayrıca güven odaklı bir ilişki ortamında sporcuların sportmenlik davranışlarını daha gönüllü biçimde sergileyebilecekleri söylenebilir. Literatüre bakıldığında antrenör-sporcu ilişkisi ile sportmenlik yönelimi arasındaki pozitif ilişki ve yordayıcılığın görüldüğü benzer bulgulara rastlanmaktadır. Güllü (2018) araştırmasında iki ölçek arasında pozitif korelasyon saptanmıştır. Güllü ve arkadaşları (2021) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, antrenör-sporcu ilişkisinin rakibe saygı alt boyutu dışında, sportmenlik yöneliminin diğer tüm alt boyutlarıyla pozitif yönde ilişkili

olduğu saptanmıştır. Ulaş ve arkadaşları (2020) araştırmasında sporculuk yöneliminin bazı bileşenlerinin, sporcuların antrenörlerden algıladıkları sporculuk davranışları aracılığıyla hile davranışları üzerinde doğrudan ve dolaylı etkileri olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca, sporcuların antrenörlerden algıladıkları sporculuk davranışları, sporculuk yöneliminin bazı bileşenleri aracılığıyla hile kabulü üzerinde doğrudan ve dolaylı etkileri olduğunu göstermiştir. Elde edilen bulgular araştırma sonuçlarını destekler niteliktedir.

Elde edilen sonuçların sosyal öğrenme teorisi ve ahlaki gelişim kuramı ile de açıklanabileceği düşünülmektedir. Bandura'nın sosyal öğrenme kuramı, öğrenmenin yalnızca bireysel değil, sosyal bağlam içinde gözlem ve model alma süreçleriyle şekillendiğini ileri sürmektedir (Bayrakçı, 2007). Bu yaklaşıma göre birey, gözlemlediği davranışları bilişsel değerlendirmeleri ve duyuşsal durumu doğrultusunda modelleyip modellememeye karar verir (Rumjaun & Narod, 2020). Bu kuramsal çerçeve doğrultusunda sportmenlik yönelimi de sporcuların, önemli rol modelleri olan antrenörlerinin sergiledikleri etik, adil ve saygılı davranışları gözlemlemeleri ile birlikte bu davranışların geliştiği söylenebilir. Dolayısıyla spor ortamında antrenör-sporcu ilişkisinin niteliği, sportmenlik yöneliminin oluşumu ve güçlenmesinde belirleyici bir sosyal öğrenme bağlamı sunduğu düşünülmektedir.

Kohlberg'in ahlâk gelişimi yaklaşımı, ahlâki gelişimi bilişsel gelişimle paralel ilerleyen bir süreç olarak ele almaktadır. Bu model, bireylerin ahlâki yönelimlerini yalnızca bireysel özelliklerle değil; yaş, zihinsel gelişim düzeyi ile birlikte çevresel ve toplumsal etmenler (aile, kültür ve sosyal bağlam) çerçevesinde açıklamaktadır (Kohlberg, 1976). Bu yaklaşımda ahlaki gelişim, bireyin çevresiyle kurduğu etkileşimler ve bu etkileşimler sonucunda geliştirdiği ahlaki muhakeme düzeyiyle ilişkilendirilmektedir. Spor ortamında antrenör-sporcu ilişkisi, sporcuların ahlaki muhakemelerini yapılandıran temel sosyal bağlamlardan biri olarak değerlendirilebilir. Bu bağlamda, antrenör ile sporcu arasındaki ilişkinin niteliğinin sportmenlik yönelimi üzerindeki yordayıcılığını Kohlberg'in kuramsal çerçevesiyle açıklanması mümkündür.

Cinsiyete göre analizler, katılımcıların antrenör-sporcu ilişkisi envanteri ile tüm alt boyutlarında anlamlı bir farklılık olmadığını göstermektedir. Diğer bir ifadeyle araştırmaya dahil edilen kadın ve erkek voleybolcular benzer seviyede antrenör-sporcu ilişkisine sahip olduğu söylenebilir. Bu durum; antrenör-sporcu ilişkisinin daha çok antrenörün iletişim şekli ve liderlik yaklaşımından kaynaklanmasına bağlı olarak cinsiyetten bağımsız bir şekilde oluşmasıyla açıklanabilir. Literatür incelendiğinde cinsiyet ile antrenör-sporcu ilişkisi arasında anlamlı farklılığın olmadığı araştırmalar yer almaktadır. Keskin ve arkadaşları (2018) araştırmasında cinsiyet değişkeni antrenör ve sporcu boyutlarında tek başına farklılık göstermediği belirlenmiştir. Selağzı ve Çepikkurt (2014) tarafından yürütülen araştırmada, cinsiyet değişkeninin antrenör-sporcu ilişkisi üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkisinin bulunmadığı ortaya konmuştur. Elde edilen sonuçlar araştırmayı destekler niteliktedir. Literatür incelendiğinde cinsiyet açısından anlamlı farklılığın görüldüğü araştırmalar da yer almaktadır. Ramazanoğlu (2018) sporcular örneklemindeki araştırmasında cinsiyet değişkeni açısından antrenör-sporcu ilişkisinde anlamlı farklılık görülmüştür. Li ve arkadaşları (2015) araştırmasında cinsiyet açısından, kadın sporcular erkek antrenörlerle antrenman yapma eğilimindeyken, erkek sporcular antrenörlerin cinsiyetinden çok bilgilerine önem verdiği

belirlenmiştir. Araştırma ayrıca, sporcuların farklı cinsiyetten kurdukları antrenör-sporcu ilişkilerinde aynı cinsiyettekilere oranla daha hassas olduklarını ortaya koymuştur. Norman ve French (2013) araştırma sonuçları, antrenör-sporcu ilişkisinde cinsiyetin önemini ve etkisini göstermektedir. Zhang ve Surujlal (2011) araştırmasında da cinsiyete göre anlamlı farklılık görülmüştür. Elde edilen bulgular, araştırmada ulaşılan sonuçlarla farklılık göstermektedir.

Cinsiyet değişkeni açısından çok boyutlu sportmenlik yönelimi ölçeği ile sosyal normlara uyum ve sporda sorumluluklara bağlılık alt boyutlarında farklılık görülmüştür. Kurallara ve yönetime saygı ile rakibe saygı alt boyutlarında farklılık görülmemiştir. Diğer bir ifadeyle farklılığın görüldüğü boyutlarda kadın sporcuların ortalama puanları daha yüksek tespit edilmiştir. İlgili boyutlarda kadın katılımcıların lehine farklılık çıkması sportmenliğin normatif ve sorumluluk temelli yönlerinin kadın voleybolcular tarafından daha baskın bir şekilde içselleştirildiğini göstermiştir. Bu sonuç toplumsal cinsiyet rolleri çerçevesinde düşünüldüğünde kadınların erken yaşlardan itibaren kurallara uyma ve görev bilincine sahip olma gibi davranışlar yönünde teşvik edilmesiyle bu durumun spor ortamına taşınmasıyla açıklanabilir. Literatür incelendiğinde farklı sonuçların belirginlik gösterdiği araştırmalar da yer almaktadır. Martin (2000) araştırmasında kadınların erkeklerden önemli ölçüde daha fazla etik değer seçimi yaptığını göstermiştir. González-García ve arkadaşları (2026) hentbolda fair play davranışlarını belirlediği araştırmasında erkekler ve kadınlar arasında anlamlı farklılıklar gözlemlenmiştir. Güllü (2018) araştırmasında sosyal normlara uyum alt boyutunda kadın katılımcıların lehine anlamlı farklılık görülmüştür. Eröz ve arkadaşları (2024) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, cinsiyet değişkeni açısından spor ahlâkına ilişkin uygun davranış sergileme ve uygunsuz davranıştan kaçınma alt boyutları ile toplam ölçek puanlarında kız öğrenciler lehine istatistiksel olarak anlamlı farklılık belirlenmiştir. Benzer şekilde Yalçın ve arkadaşları (2020) ile Kahya (2020) araştırmalarında, cinsiyet açısından kurallara ve yönetime saygı alt boyutunda anlamlı bir farklılık görüldüğü rapor edilmiştir. Ayrıca Duda ve arkadaşları (1991) da sportmenlik puanlarının cinsiyete bağlı olarak değişkenlik gösterdiğini ortaya koymuştur. Elde edilen sonuçlar araştırma bulguları ile örtüşmektedir. Literatür incelendiğinde cinsiyete göre farklılığın olmadığı araştırmalar da mevcuttur. Nurrohmah ve Tantri (2024) cinsiyete göre sportmenlik tutumu ortalama puanlarında kayda değer bir fark olmadığını belirlemiştir. Yazar ve arkadaşları (2022) karate kumite sporcuları örneklemindeki araştırmasında kadın ve erkek sporcular açısından anlamlı farklılık görülmemiştir. Benzer şekilde Gürpınar ve Kurşun (2013) basketbolcuların ve futbolcuların sportmenlik yönelimlerini incelediği araştırmasında cinsiyete göre anlamlı farklılık tespit edilmemiştir. Elde edile sonuçlar araştırma bulguları ile örtüşmemektedir.

Spor geçmişi değişkeni açısından, antrenör-sporcu ilişkisi envanteri ile tüm alt boyutlarında alt boyutlarında negatif yönde anlamlı ilişki görülmüştür. Diğer bir ifadeyle voleybolcuların spor geçmişleri arttıkça antrenör-sporcu ilişkilerinde bir azalma olduğu görülmüştür. Spor geçmişinin artmasıyla paralel olarak sporcuların daha çok antrenörle çalışma deneyimi elde etmesi ve böylelikle sporcuların çeşitli liderlik tarzlarına maruz kalmaları antrenör-sporcu ilişkisinde beklentilerin yükselmesine sebep olabilir. Bu durum sporcuların ilişkinin niteliği noktasında daha seçici olduklarını göstermektedir. Literatür incelendiğinde spor geçmişi ile antrenör-sporcu ilişkisi arasında anlamlı farklılığın yer aldığı araştırmalar mevcuttur. Eroğlu

(2024) araştırmasında spor deneyim yaşı değişkeni ile yakınlık, bağlılık ve tamamlayıcılık alt boyutlarında negatif ilişki görülmüştür. Bülbül (2019) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, antrenör-sporcu ilişkisinin yakınlık ve bağlılık boyutlarında spor deneyim süresine göre farklılık görülmüştür. Buna göre 0-6 yıl spor deneyimine sahip bireylerin, 7-11 yıl ile 12 yıl ve üzeri deneyime sahip olanlara kıyasla söz konusu alt boyutları daha yüksek düzeyde algıladıkları belirlenmiştir. Güllü ve arkadaşları (2020) araştırmasında spor geçmişine göre antrenör-sporcu ilişkisinde negatif yönlü anlamlı farklılık görülmüştür. Elde edilen bulgular, araştırma sonuçlarıyla uyum göstermektedir. Literatür incelendiğinde spor geçmişi açısından anlamlı ilişkinin görülmediği araştırmalar da yer almaktadır. Çik ve Küçük (2019) tarafından gerçekleştirilen araştırmada, sporcuların algıladıkları antrenör davranışlarının basketbol oynama geçmişlerine bağlı olarak istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık göstermediği ortaya konmuştur. Selağzı ve Çepikkurt (2014) sporcuların spor geçmişleri ile antrenörleriyle olan ilişkileri bir ilişki görülmemiştir. Elde edilen bulgular araştırma sonuçları ile benzerlik göstermemektedir.

Spor geçmişi açısından çok boyutlu sportmenlik yönelimi ölçeği ile sosyal normlara uyum, kurallara ve yönetime saygı ve rakibe saygı alt boyutlarında spor geçmişine göre negatif yönde anlamlı ilişki tespit edilmiştir. Ancak sosyal sorumluluklara bağlılık alt boyutunda spor geçmişine göre anlamlı ilişki görülmemiştir. Diğer bir ifadeyle katılımcıların spor geçmişleri arttıkça sportmenlik yönelimlerinde azalma görülmüştür. Bu durum; artan spor yaşı ile birlikte uzun süre rekabet ortamına maruz kalan sporcuların performans baskısı, kazanmaya odaklanma ve başarı beklentisi neticesinde sportmenlik yönelimlerini ikincil planda tutmalarıyla açıklanabilir. Literatüre bakıldığında spor geçmişine göre anlamlı ilişkilerin yer aldığı araştırmalar mevcuttur. Özsarı ve arkadaşları (2018) kadın basketbolcular örneklemindeki araştırmasında kurallara ve yönetime saygı ile rakibe saygı alt boyutlarında spor geçmişine göre anlamlı ilişki görülmüştür. Ayrıca, Satcher (2006) tarafından yapılan çalışmada, 1-4 yıl sporculuk deneyimine sahip bireylerin ahlâki ölçek puanlarının, 11-12 yıl deneyimi bulunan bireylere kıyasla daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Amatör futbolcuların sportmenlik yönelimlerini inceleyen araştırmada, spor yaşı değişkeni açısından kurallara ve yönetime saygı alt boyutunda bir farklılık olduğu belirlenmiştir. Analiz sonuçları, söz konusu farklılığın 1-5 yıl sporculuk deneyimine sahip futbolcular lehine ortaya çıktığını göstermektedir (Elik, 2017). Bulgular araştırma sonuçlarını destekler niteliktedir. Spor geçmişi açısından anlamlı ilişkinin görülmediği araştırmalar da görülmektedir. Gürpınar ve Kurşun (2013) araştırmasında spor geçmişine göre anlamlı farklılık görülmemiştir. Ayrıca Uludağ-Uyaniker ve Yıldız-Çakır (2022) araştırmasında sosyal normlara uyum, kurallara ve yönetime saygı, sporda sorumluluklara bağlılık alt boyutları ve ölçek toplam puanında sporculuk geçmişine göre bir ilişki görülmemiştir. Elde edilen bulgular araştırma sonuçları ile örtüşmemektedir.

Eğitim durumu değişkeni açısından antrenör-sporcu ilişkisi envanteri ile tüm alt boyutlarından elde edilen puanlar arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. Diğer bir ifadeyle eğitim durumunun antrenör-sporcu ilişkisinde belirleyici olmadığı söylenebilir. Bu durum; sporcuların antrenörleri ile olan ilişkilerinin akademik eğitim düzeyinden ziyade spor ortamına özgü etkileşimler aracılığıyla şekillenmesiyle açıklanabilir. Diğer bir ifadeyle

antrenör-sporcu ilişkisi büyük oranda antrenör ile karşılıklı iletişim ve güven çerçevesinde gelişim göstermekte olup farklı eğitim düzeyine sahip sporcular özelinde benzer sonuçlar gösterebilir. Literatüre bakıldığında eğitim durumu ile antrenör-sporcu ilişkisi arasında anlamlı farklılık görülmediği araştırmalar yer almaktadır. Ferhatoğlu (2022) bölgesel amatör liginde oynayan futbolcular örnekleminde gerçekleştirdiği araştırmada öğrenim durumu ile antrenör-sporcu ilişkisi envanteri toplam puanı ile alt boyutları arasında anlamlı ilişki tespit edilmemiştir. Bunun yanında Çoban (2019) araştırmasında hentbolcuların eğitim seviyeleri ile antrenör-sporcu ilişkileri arasında bir farklılık görülmemiştir. Elde edilen bulgular araştırma sonuçlarını destekler niteliktedir. Literatüre bakıldığında eğitim durumu değişkenine göre anlamlı farklılığın görüldüğü araştırmalar da yer almaktadır. Abakay (2010) futbolcular örneklemindeki araştırmasında eğitim durumunun antrenör ile iletişim üzerinde bir farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Bunun yanında Ramazanoğlu (2018) ile Güllü ve arkadaşları (2020) araştırmalarında sporcuların eğitim düzeyleri antrenör-sporcu ilişkileri arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Elde edilen bulgular araştırma sonuçları ile zıtlık göstermektedir.

Eğitim durumu değişkeni açısından çok boyutlu sportmenlik yönelimi ölçeği ile tüm alt boyutlarından elde edilen puanların eğitim durumuna göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Diğer bir ifadeyle eğitim durumunun sportmenlik yönelimi üzerinde bir etkisinin olmadığı söylenebilir. Bu durum; sportmenlik yöneliminin büyük oranda gözlem ve rol model alma yoluyla kazanılan davranışlar olmasından dolayı eğitim düzeyinden çok davranışsal ve normatif öğrenme aşamalarına bağlı olarak şekillendiğini göstermektedir. Aybek (2023) araştırmasında futbolcularda sosyal normlara uyum, kurallara ve yönetime saygı, sporda sorumluluklara bağlılık ve rakibe saygı alt boyutlarında anlamlı farklılık görülmemiştir. Yazar ve arkadaşları (2022) araştırmasında eğitim düzeyi açısından bir farklılık görülmediği, Şahin ve Yıldırım (2023) hokey sporcuları örneklemindeki araştırmasında sosyal normlara uyum, sporda sorumluluklara bağlılık ve rakibe saygı alt boyutlarında eğitim durumu değişkenine göre farklılık tespit edilmemiştir. Elde edilen sonuçlar araştırma bulgularını destekler niteliktedir. Literatürde eğitim durumuna göre anlamlı farklılığın görüldüğü araştırmalar da mevcuttur. Razaghi ve arkadaşları (2015), bireysel ve takım sporlarıyla ilgilenen elit sporcular üzerinde gerçekleştirdikleri araştırmada, eğitim düzeyi ile kurallara ve yönetime saygı alt boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin bulunduğunu rapor etmiştir. Turan (2021) kick boks sporcuları üzerine yaptığı araştırmada sporda sorumluluklara bağlılık ile kurallara ve yönetime saygı alt boyutlarında eğitim durumu değişkenine göre anlamlı farklılık görülmüştür. Benzer doğrultuda Uludağ-Uyaniker ve Yıldız-Çakır (2022) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, eğitim düzeyi değişkeni açısından sportmenlik ölçeği puanları incelendiğinde; sosyal normlara uyum, sporda sorumluluklara bağlılık, rakibe saygı ve ölçek toplam puanında anlamlı farklılık olduğu saptanmıştır. Bulgular araştırma sonuçları ile örtüşmemektedir.

Antrenör ile çalışma süresi değişkeni açısından analizler antrenör-sporcu ilişkisi envanteri ile tüm alt boyutlarından elde edilen puanlar arasında anlamlı bir farklılık olmadığını göstermektedir. Diğer bir ifadeyle antrenör ile çalışma süresinin antrenör-sporcu ilişkisi üzerinde bir etkisinin olmadığı belirlenmiştir. Bu durumun sporcunun antrenörü ile geçirdiği

zamandan çok bu süre zarfında kurulun iletişimin kalitesi, etkililiği ve düzeyiyle ilişkili olduğu düşünülmektedir. Literatüre bakıldığında antrenör ile çalışma süresi ile antrenör-sporcu ilişkisi arasında anlamlı farklılığın görülmediği araştırmalar yer almaktadır. Tolukan ve Akyel (2019) tarafından gerçekleştirilen araştırmada, antrenörle çalışma süresi değişkeni açısından antrenör-sporcu ilişkisi envanteri ile bu envanterin alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Bunun yanında Bülbül (2019) sporcuların antrenörleriyle olan çalışma sürelerine göre yakınlık, bağlılık, tamamlayıcılık ve genel ilişki puanlarının anlamlı bir değişiklik göstermediğini tespit etmiştir. Elde edilen bulgular araştırma sonuçları ile benzerlik göstermektedir. Literatüre bakıldığında antrenör ile çalışma süresi açısından anlamlı ilişkinin görüldüğü araştırmalar da yer almaktadır. Abakay (2010) tarafından yapılan araştırmada aynı antrenörle çalışma süresi ile antrenör-sporcu iletişimi arasında anlamlı ilişki görülmüştür. Elde edilen bulgu araştırma sonucunu destekler nitelikte değildir. İkinci ölçme aracına bakıldığında çok boyutlu sportmenlik yönelimi ölçeği ile tüm alt boyutlarında antrenör ile çalışma süresine göre anlamlı ilişki görülmemiştir. Bu durum sportmenlik yöneliminin sporcuların içselleştirdikleri değerler ve normlardan hareketle gelişim gösteren yapı olduğunu, antrenör ile çalışma süresine bağlı olarak gelişim göstermeyeceği şeklinde açıklanabilir. Yalçın ve arkadaşları (2020) araştırmasında kurallara ve yönetime saygı, sporda sorumluluklara bağlılık ve rakibe saygı alt boyutlarında antrenörle çalışma süresi açısından farklılık görülmemiştir. Benzer şekilde Güllü ve arkadaşları (2021) araştırmasında da antrenör ile çalışma süresine göre anlamlı ilişki tespit edilmemiştir. Bulgular araştırma sonuçlarını destekler niteliktedir.

Sonuç olarak antrenör-sporcu ilişkisi ile sportmenlik yönelimi arasında pozitif ilişki olduğu belirlenmiştir. Bunun yanında bir diğer önemli bulgu da antrenör-sporcu ilişkisinin sportmenlik yönelimini üzerinde yordayıcı rolü üstlenmesidir. Demografik değişkenler açısından elde edilen bulgulara göre antrenör-sporcu ilişkisinde yakınlık, bağlılık ve tamamlayıcılık alt boyutlarında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Buna karşılık sporcuların sportmenlik yönelimleri cinsiyet değişkenine göre ölçek toplam puanı, sosyal normlara uyum ve sporda sorumluluklara bağlılık boyutlarında kadın sporcuların lehine farklılık göstermiştir. Spor geçmişi değişkeni açısından hem antrenör-sporcu ilişkisinde hem de sportmenlik yönelimde negatif ilişkiler görülmüştür. Antrenör ile çalışma süresi ile eğitim düzeyi de benzer şekilde sporcuların antrenör-sporcu ilişkilerinde ve sportmenlik yönelimlerinde belirleyici bir rol üstlenmemiştir. Antrenör-sporcu ilişkisi envanterinden elde edilen değerler incelendiğinde, sporcuların antrenörleriyle kurdukları ilişkinin genel olarak yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. Ölçeğin toplam puan ortalaması ortalamanın üstünde olup, bu değer sporcuların antrenör-sporcu ilişkisini olumlu biçimde algıladıklarını ifade etmektedir. Alt boyut bazında inceleme yapıldığında, en yüksek ortalama değer yakınlık boyutunda olduğu belirlenmiştir. Bu bulgu, sporcuların antrenörleriyle karşılıklı güven, saygı ve duygusal yakınlık temelinde güçlü bir ilişki algısına sahip olduklarını ortaya koymaktadır. Bunu sırasıyla tamamlayıcılık ve bağlılık boyutları izlemektedir. En düşük ortalamanın bağlılık boyutunda olmasına karşın, bu değer de oldukça yüksek olduğu görülmektedir. Bu durum, sporcuların antrenörleriyle ilişkilerinde bağlılık algısının da benzer şekilde güçlü olduğunu işaret etmektedir. Genel olarak ortalama puanlar değerlendirildiğinde, ölçek toplam puanı ve alt boyutları sporcuların antrenör-sporcu ilişkisini yüksek ve olumlu düzeyde algıladıklarını

göstermektedir. Çok boyutlu sportmenlik yönelimi ölçeğinden elde edilen ortalama değerler incelendiğinde, sporcuların sportmenlik yönelimlerinin de benzer şekilde yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. Böylelikle sporcuların sportmenlik davranışlarını büyük ölçüde benimsedikleri söylenebilir. Alt boyutlara göre değerlendirme yapıldığında, en yüksek ortalamanın sporda sorumluluklara bağlılık boyutunda olduğu belirlenmiştir. Bu durum, sporcuların spor ortamında sorumluluk bilinci ve görevlerine bağlılık düzeylerine karşı hassas olduğunu ortaya koymaktadır. Bunu sırasıyla sosyal normlara uyum ve rakibe saygı boyutları izlemektedir. En düşük ortalamanın, kurallara ve yönetime saygı boyutunda olduğu görülmektedir. Ancak bu boyutun da genel anlamda yüksek bir ortalamaya sahip olması, sporcuların kurallar ve yönetsel yapıya yönelik tutumlarının genel olarak pozitif olduğunu göstermektedir. Genel olarak ölçek toplam puanı ve alt boyutlarından elde edilen değerlere göre sporcuların sportmenlik yönelimlerinin yüksek bir profil gösterdiği tespit edilmiştir. Bu araştırma voleybol branşında antrenör-sporcu ilişkisinin sadece sportif performans açısından değil, aynı zamanda sportmenlik yönelimi ve etik davranışların gelişimi açısından da önemli bir belirleyici olduğunu ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, antrenörlerin sporcularla kurdukları iletişim biçimleri, sergiledikleri tutum ve davranışların spor ortamında sportmenlik kültürünün güçlendirilmesinde kritik bir rol üstlendiği söylenebilir.

Öneriler

- Antrenör-sporcu ilişkisinin sportmenlik yönelimi üzerindeki yordayıcı rolü dikkate alındığında, voleybol branşı antrenör eğitim programlarında iletişim becerileri, liderlik davranışları ve sportmenlik değerlerini destekleyen içeriklere daha fazla yer verilmesi önerilmektedir.
- Voleybolcular için performans baskısının etik davranışlar üzerindeki olası etkilerini dengelemeye yönelik psikososyal destek programları geliştirilebilir.
- Spor kulübü yöneticilerinin antrenör-sporcu ilişkisini kulübün örgütsel kültürü ve etik ikliminin temel bileşenlerinden biri olarak değerlendirmesi ve sportmenlik değerlerinin kulübün politikalarına entegre edilmesi önerilmektedir.
- Spor federasyonu ve kulüp yönetimleri tarafından antrenör-sporcu ilişkisini güçlendirmeye yönelik etik davranış, iletişim ve liderlik temelli hizmet içi eğitim programlarının düzenli olarak uygulanması önerilmektedir.
- Gelecek araştırmalarda, antrenör-sporcu ilişkisinin sportmenlik yönelimi üzerindeki etkisinin farklı takım sporları ve bireysel spor branşları örneklemelerinde karşılaştırmalı olarak incelenmesi, bulguların genellenebilirliğini artıracaktır. Ayrıca yapılacak araştırmalarda, yalnızca sporcu görüşlerine dayalı ölçme araçları yerine nitel ve karma veri toplama yöntemlerinin kullanılması, daha bütüncül sonuçlara ulaşılmasına olanak tanıyacaktır.

KAYNAKLAR

- Abakay, U. (2010). *Futbolcu-antrenör iletişiminin farklı statülerdeki futbolcuların başarı motivasyonu ile ilişkisi*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Ankara.
- Altıntaş, A., Kazak-Çetinkalp, Z., & Aşçı, H. (2012). Antrenör-sporcu ilişkisinin değerlendirilmesi: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Spor Bilimleri Dergisi*, 23(3), 119-128
- Aybek, A. (2023). Profesyonel futbolcu ve hentbolcuların sportmenlik yönelimlerinin araştırılması. *Mediterranean Journal of Sport Science*, 6(1-Cumhuriyet'in 100. Yılı Özel Sayısı), 188-200. <https://doi.org/10.38021/asbid.1269260>
- Bayrakçı, M. (2007). Sosyal öğrenme kuramı ve eğitimde uygulanması. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (14), 198-210. <https://izlik.org/JA34YA36TZ>
- Bülbül, A. (2019). *Sporcu perspektifinden istismarcı yönetim algısının antrenör-sporcu ilişkisine etkisinin incelenmesi*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Ankara.
- Büyüköztürk, Ş. (2024). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı: İstatistik, araştırma deseni, SPSS uygulamaları ve yorum* (31. Baskı). Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2020). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Akademi.
- Cevahir, E. (2020). *SPSS ile nicel veri analizi rehberi*. Kibele.
- Choi, H., Jeong, Y., & Kim, S. K. (2020). The relationship between coaching behavior and athlete burnout: Mediating effects of communication and the coach-athlete relationship. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(22), 8618. <https://doi.org/10.3390/ijerph17228618>
- Çik, B., & Küçük, V. (2019). Sporcular tarafından algılanan antrenör davranışlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Eurasian Research in Sport Science*, 4(1), 7-17. <https://doi.org/10.22396/ERISS.2019153189>
- Çoban, M.S. (2019). *Antrenör-sporcu ilişkisini etkileyen faktörler (Türkiye hentbol 1. lig örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Antrenörlük Eğitimi Ana Bilim Dalı, İstanbul.
- Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences* (2. Ed.). Lawrence Erlbaum Associates.
- Cranmer, G. A., & Myers, S. A. (2015). Sports teams as organizations: A leader-member exchange perspective of player communication with coaches and teammates. *Communication & Sport*, 3(1), 100-118. <https://doi.org/10.1177/2167479513520487>
- Duda, J. L., Olson, L. K., & Templin, T. J. (1991). The relationship of task and ego orientation to sportsmanship attitudes and the perceived legitimacy of injurious acts. *Research Quarterly for Exercise and Sport*, 62, 79-87. <https://doi.org/10.1080/02701367.1991.10607522>
- Elik, T. (2017). *Güneydoğu Anadolu Bölgesi futbol takımlarında amatör olarak futbol oynayan sporcuların sportmenlik yönelimleri ve empatik eğilim düzeyleri*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Antrenörlük Eğitimi Ana Bilim Dalı, İstanbul.
- Eroğlu, A. (2024). *Futbolcularda antrenör-sporcu ilişkisi: Mükemmeliyetçilik ve hedef yönelimi perspektifi*. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, İzmir.
- Eröz, M. F., Kılıç, T., & Özcan, S. (2024). Sportsmanship behaviors in early adolescence and gender and family attitudes. *Turkish Journal of Sport and Exercise*, 26(1), 69-75. <https://doi.org/10.15314/tsed.1407297>
- Ferhatoğlu, G. (2022). *Bölgesel amatör lig'de oynayan futbolcuların antrenör-sporcu ilişkilerinin kendine güven düzeyine etkisinin incelenmesi: Aydın ili örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Spor Yönetim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Aydın.
- Gencheva, N., Angelcheva, M., Marinov, T., & Ignatov, I. (2017). Assessment of sportsmanship in case of institutionalized adolescents deprived of parental care. *Journal of Health, Medicine and Nursing*, 42, 103-109.

- González-García, I., Leale, I., Battaglia, G., & Gómez-López, M. (2026). Gender differences in fair play behaviours in elite handball: Evidence from world championship teams. *Journal of Human Sport and Exercise*, 21(1), 299-314. <https://doi.org/10.55860/89hsqe34>
- Gu, S., Peng, W., Du, F., Fang, X., Guan, Z., He, X., & Jiang, X. (2023). Association between coach-athlete relationship and athlete engagement in Chinese team sports: The mediating effect of thriving. *Plos One*, 18(8), e0289979. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0289979>
- Güllü, S. (2018). Sporcuların antrenör-sporcu ilişkisi ile sportmenlik yönelimleri üzerine bir araştırma. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 16(4), 190-204. <https://doi.org/10.33689/spormetre.482295>
- Güllü, S., Keskin, B., Ateş, O., & Hanbay, E. (2020). Coach-athlete relationship and sport passion in individual sports. *Acta Kinesiologica*, 14(1), 9-15.
- Güllü, S., Yıldız, S. M., & Saydam, H. (2021). Boksörlerin antrenör-sporcu ilişkisinin sportmenlik yönelimlerine (fair play davranışlarına) etkisinin incelenmesi. *Uluslararası Güncel Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 7(2), 500-510. <https://izlik.org/JA54EN54PX>
- Gürpınar, B., & Kurşun, S. (2013). Basketbolcuların ve futbolcuların sportmenlik yönelimleri. *Akdeniz İnsani Bilimler Dergisi*, 3(1), 171-176. <https://izlik.org/JA47DH75TD>
- Jin, H., Kim, S., Love, A., Jin, Y., & Zhao, J. (2022). Effects of leadership style on coach-athlete relationship, athletes' motivations, and athlete satisfaction. *Frontiers in Psychology*, 13, 1012953. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.1012953>
- Jowett, S., & Cockerill, I. (2002). Incompatibility in the coach-athlete relationship. In I. Cockerill (Ed.), *Solutions in Sport Psychology*. Thompson Learning.
- Jowett, S., & Ntoumanis, N. (2004). The coach-athlete relationship questionnaire (CART-Q): Development and initial validation. *Scandinavian Journal of Medicine and Science in Sports*, 14, 245-257. <https://doi.org/10.1111/j.1600-0838.2003.00338.x>
- Kabak, S., & Baş, M. (2026). Examination of the relationship between athlete identity, emotional intelligence, psychological stress and psychological resilience of university students. *BMC Psychology*, 14, 205. <https://doi.org/10.1186/s40359-026-03984-x>
- Kahya, Y. (2020). Lisanslı spor yapan gençler ile lisanssız spor yapan gençlerin fair play anlayışları. *Düşünce ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi*, 2, 52-66. <https://izlik.org/JA66TT74NX>
- Karasar, N. (2024). *Bilimsel araştırma yöntemi: Kavramlar ilkeler teknikler* (39. Baskı). Nobel Yayıncılık.
- Keskin, A., Özdemir, A., Tunç, A. A., & Devrilmez, E. (2018). Lise spor takımlarında antrenör-sporcu ilişkisinin incelenmesi. *Sportive*, 1(1), 1-11.
- Kohlberg, L. (1976). Moral stages and moralization: The cognitive-developmental approach. In T. Lickona (Ed.), *Moral development and behavior: Theory, research, and social issues* (pp. 31-53). Holt, Rinehart & Winston.
- Konter, E. (2006). *Spor psikolojisi el kitabı*. Nobel Yayınları.
- Krishnani, H., & Kanade, R. (2025). Sportsmanship in sport: An ethical and performance-based lens. *International Journal of Physical Education, Sports and Health*, 12(5), 314-317. <https://doi.org/10.22271/kheljournal.2025.v12.i5e.3995>
- Lee, S., Kwon, S., Jang, D., & Kwon, H. (2023). The effect of coach-athlete fit on the coach-athlete relationship in team sport: Role of trust in coach. *International Journal of Sports Science & Coaching*, 18(4), 986-993.
- Li, B., Dittmore, S. W., & Park, J. A. (2015). Exploring different perceptions of coach-athlete relationship: The case of chinese olympians. *International Journal of Coaching Science*, 9(2), 59-76.
- Li, F., & Lu, R. (2025). The management mechanism of sportsmanship and discipline in youth competitions in Gansu province. *Lecture Notes in Education, Arts, Management and Social Science*, 3(8), 1-9.
- Liu, R., Wang, S., & Li, J. (2025). How coach leadership behavior influences athletes' performance: The chain-mediated role of the coach-athlete relationship and psychological fatigue. *Frontiers in Psychology*, 15, 1500867. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2024.1500867>

- Longakit, J., Toring-Aque, L., Aque Jr, F., Sayson, M., & Lobo, J. (2024). The role of coach-athlete relationship on motivation and sports engagement. *Physical Education of Students*, 28(5), 268-278. <https://doi.org/10.15561/20755279.2024.0503>
- Martin, C. B. (2000). *The fair play project: evaluation of ethical-value choices in an educational sportsmanship program*. Master's Thesis, Western Michigan University, Human Performance and Health Education, ABD.
- Moeller, R. M., Esplin, B., & Conway, S. (2009). Cheesers, pullers, and glitchers: The rhetoric of sportsmanship and the discourse of online sports gamers. *The International Journal of Computer Game Research*, 9(2), 3-19.
- Moen, F. (2012). Subjective beliefs among coaches about how relational factors affect intrinsic motivation, responsibility and development in sport. *Athletic Insight Journal*, 3(4), 219-235.
- Norman, L., & French, J. (2013). Understanding how high performance women athletes experience the coach-athlete relationship. *International Journal of Coaching Science*, 7(1), 3-24.
- Nurrohmah, S., & Tantri, I. D. (2024). The sportsmanship of elementary school students in gender analysis (case study of traditional baren games). *Proceeding of Saizu International Conference on Transdisciplinary Religious Studies*, 279-290.
- Özsarı, A., Demirel, H., Altın, M., Yalçın, Y. G., & Demir, H. (2018). Kadın basketbolcuların sportmenlik yönelimleri. *Türk Spor Bilimleri Dergisi*, 1(2), 66-71.
- Pan, Y., Yu, X., & Yue, Y. (2025). Anxiety and sportsmanship in adolescent athletes: the multiple mediating effects of athlete burnout and exercise cognition. *International Journal of Sport and Exercise Psychology*, 23(3), 359-374. <https://doi.org/10.1080/1612197X.2024.2312439>
- Ramazanoğlu, F. (2018). Investigation of relationship between coach and athlete in terms of different variables. *Universal Journal of Educational Research*, 6(7), 1431-1436. <https://doi.org/10.13189/ujer.2018.060703>
- Razaghi, M. E., Mehrabi, G., & Jalali F. M. (2015). Factor analysis demographic related of sportmanship in professional and champion athletes. *Organizational Behavior Management in Sport Studies*, 2(5), 65-72.
- Rumjaun, A. & Narod, F. (2020). Social learning theory. In Albert Bandura. B. Akpan & T. J. Kennedy (Eds.), *Science education in theory and practice: An introductory guide to learning theory* (pp. 85-99). Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-031-81351-1_5
- Safari, I., Supriyadi, T., & Susilawati, D. (2025). Holistic pedagogical model for table tennis: integrating regulations, multimedia, and sportsmanship. *International Journal of Human Movement and Sports Sciences* 13(3), 636-646. <https://doi.org/10.13189/saj.2025.130318>
- Şahin, M. O., & Yıldırım, A. (2023). Hokey sporcularının sportmenlik düzeylerinin incelenmesi. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 17(1), 26-35. <https://izlik.org/JA96AT94FE>
- Satcher, N. D. (2006). *Social and moral reasoning of high school athletes and non-athletes*. Doctoral Thesis, The University of Southern Mississippi.
- Selağzi, S., & Çepikkurt, F. (2014). Antrenör ve sporcu iletişim düzeylerinin belirlenmesi. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 9(1), 11-18. <https://izlik.org/JA34CR84FT>
- Sezen-Balçıklı, G. (2010). Çok boyutlu sportmenlik yönelimi ölçeği'nin Türkçe uyarlaması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 15(1), 1-10.
- Shanmuganathan-Felton, V., Felton, L., & Jowett, S. (2022). It takes two: The importance of the coach-athlete relationship. *Frontiers for Young Minds*, 10(676115), 167-202. <https://doi.org/10.3389/frym.2022.676115>
- Short, S. E., & Short, M. W. (2005). Essay: Role of the coach in the coach-athlete relationship. *Medicine and Sport*, 366, 29-30.
- Siedentop, D., Hastie, P. A., & Van Der Mars, H. (2019). *Complete guide to sport education*. Human Kinetics.
- Stephen, S. A., Habeeb, C. M., & Arthur, C. A. (2022). Congruence of efficacy beliefs on the coach-athlete relationship and athlete anxiety: Athlete self-efficacy and coach estimation of athlete self-

- efficacy. *Psychology of Sport and Exercise*, 58, 102062. <https://doi.org/10.1016/j.psychsport.2021.102062>
- Stornes, T., & Bru, E. (2002). Sportpersonship and perceptions of leadership: An investigation of adolescent handball players' perceptions of sportpersonship and associations with perceived leadership. *European Journal of Sport Science*, 2(6), 1-15. <https://doi.org/10.1080/17461391.2002.10142577>
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2014). *Using multivariate statistics*. (6. Ed.). Pearson Education Limited.
- Tolukan, E., & Akyel, Y. (2019). Futbolda antrenör-sporcu ilişkisi ve sürekli sportif kendine güven üzerine bir araştırma. *SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 17(1), 103-112. <https://doi.org/10.33689/spormetre.529669>
- Turan, E. (2021). Kick boks sporcularının sporcu kimlikleri ile sportmenlik yönelimlerinin incelenmesi. *Mediterranean Journal of Sport Science*, 4(3), 412-423. <https://doi.org/10.38021/asbid.1034174>
- Ulaş, M., Şenel, E., & Karafil, A. Y. (2020). Triadic relationships between sportpersonship orientation, perception of coach's sportsperson behavior and acceptance of cheating: Theoretical approach to reduce cheating behavior of young football players. *International Journal of Applied Exercise Physiology*, 9(7), 182-194.
- Uludağ-Uyaniker, S., & Yıldız-Çakır, L. (2022, 17-18 Aralık). Futbolcularda sportmenlik yöneliminin farklı değişkenlere göre incelenmesi [Sözlü Bildiri]. 15. *Uluslararası Beden Eğitimi, Spor ve Fiziksel Aktivite Kongresi (UBAK)*. Ankara/Türkiye.
- Vallerand, R. J., Brière, N. M., Blanchard, C. & Provencher, P. (1997). Development and validation of the multidimensional sportpersonship orientations scale. *Journal of Sport & Exercise Psychology*, 19(2), 197-206.
- Varol, S., & Türkmen, M. (2021). Bocce lig sporcularının antrenör ilişki düzeyi ile sporda prososyal ve antisosyal davranış düzeyleri arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi. *Uluslararası Güncel Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 7(1), 19-34. <https://izlik.org/JA49HZ96UH>
- West, L. (2016). *Coach-athlete communication: Coaching style, leadership characteristics, and psychological outcomes*. Master's Thesis. Bowling Green State University, Department of Kinesiology, USA.
- Yalçın, Y. G., Tek, T., & Çetin, M. Ç. (2020). Amatör olarak spor yapan üniversite öğrencilerinin sportmenlik yönelimlerinin incelenmesi. *Türk Spor Bilimleri Dergisi*, 3(1), 29-34. <https://izlik.org/JA23MH38SC>
- Yazar, A. M., Süleymanoğulları, M., & Bayraktar, G. (2022). Karate kumite sporcularının sportmenlik yönelimleri. *International Sport Science Student Studies Journal*, 4(2), 51-59. <https://izlik.org/JA57XC99UK>
- Yulinar, Y., Ma'mun, A., Yudiana, Y., Nuryadi, N., Kurniawati, A., Razali, R., ... & Syahrianursaifi, S. (2026). Correlation analysis of teachers' teaching skills and student sportsmanship in physical education. *Retos*, 77, 663-675. <https://doi.org/10.47197/retos.v77.118544>
- Zhang, Z., & Surujlal, J. (2011). Relational demography in coach-athlete dyads. *African Journal for Physical Health Education, Recreation and Dance*, 17(2), 31-42.

Katkı Oranı/ Contribution Rate	Katkıda Bulunanlar/Contributors
Fikir ve Kavramsal Kurgu <i>Idea or Notion</i>	Ünsal ALTINIŞIK
Araştırma Tasarımı <i>Research Design</i>	Ünsal ALTINIŞIK
Literatür Tarama <i>Literature Review</i>	Ünsal ALTINIŞIK
Veri Toplama <i>Data Collecting</i>	Ünsal ALTINIŞIK
Verilerin Analizi <i>Data Analysis</i>	Ünsal ALTINIŞIK
Tartışma ve Yorum <i>Discussion and Commentary</i>	Ünsal ALTINIŞIK
Etik Kurul Beyanı/ Statement of Ethics Committee	
Bu araştırma, Atatürk Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Etik Kurulunun 17.01.2022 tarihli 050.02.04-2200022228 sayılı protokol kararı ile yürütülmüştür. <i>This research was conducted in accordance with the protocol decision dated January 17, 2022, numbered 050.02.04-2200022228, issued by the Ethics Committee of the Faculty of Sports Sciences at Atatürk University.</i>	
Çatışma Beyanı/ Statement of Conflict	
Araştırmacıların araştırma ile ilgili diğer kişi ve kurumlarla herhangi bir kişisel ve finansal çıkar çatışması yoktur. <i>Researchers do not have any personal or financial conflicts of interest with other people and institutions related to the research.</i>	
Destek ve Teşekkür Beyanı/ Statement of Support and Acknowledgment	
Bu çalışmanın yazım sürecinde katkı ve/veya destek alınmamıştır. <i>No contribution and/or support was received during the writing process of this study.</i>	
Üretken Yapay Zekâ Kullanım Beyanı/ Generative AI Use Statement	
Veri analizi, sonuçların yorumlanması veya bilimsel içeriğin oluşturulması için yapay zekâ aracı kullanılmamıştır. <i>An artificial intelligence tool was not used for data analysis, interpretation of results, or creation of scientific content.</i>	

Bu eser [Creative Commons Atf-Gayri Ticari 4.0 Uluslararası Lisansı \(CC BY 4.0\)](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/) ile lisanslanmıştır.